

Oponentský posudek

Název práce: Živost svatováclavského mýtu: od 90. let 20. století do současnosti

Autor: Bc. Johana Nelibová

Druh práce: diplomová práce

Základní součást: Ústav českých dějin

Johana Nelibová se programově hlásí ke konceptu medievalismu, který v posledních letech upozornil na výrazný vliv soudobé historické kultury na reprezentace středověku. Na začátku je nutno podotknout, že tento přístup v sobě kombinuje dovednosti a znalosti potřebné na jedné straně ke studiu středověku jako takového a na straně druhé k analýze soudobých mediálních (a jiných) reprezentací minulosti. Autorka prokázala, že obě strany mince zvládá velmi dobře. Tématem je sv. Václav a jeho obraz po roce 1989.

Diplomová práce je rozdělena na tři velké celky zahrnuté do tří kapitol: státní institucionalizace, televizní a rozhlasová produkce a školní obraz svěťce. Ve všech třech částech autorka pečlivě analyzovala dostupné zdroje a podrobně popsala, v jakých kontextech a za jakých okolností se po listopadové revoluci začal utvářet obraz svatého panovníka z 10. století. Vcelku logicky dospěla k závěru, že neexistuje jeden obraz, nýbrž že se do určitých obecnějších rámců promítaly vždy konkrétní cíle a záměry daných „tvůrců“. Je třeba s povděkem kvitovat, že se jí podařilo vytvořit vcelku komplexní představu toho, jak vzniká obraz historické osobnosti na pomezí politiky, kultury, odborné historiografie a školství. Nesnaží se je přitom hierarchizovat na ose „pravda-mýtus“, což posouvá její interpretaci na zajímavou a kvalitativně vyšší rovinu.

Některé závěry však vybízí k diskuzi. Například pokud autorka staví proti sobě minulý režim, kde učitelé byli „zvyklí vykonávat příkazy z ústředí“, a dobu po revoluci, v níž „byli nuceni se postavit sami za sebe“ (s. 55). Zajisté lze souhlasit s tím, že pro učitele se situace změnila a některé věci se rozvolnily, ovšem na úrovni takto kvalitní diplomové práce by asi stálo za to jemněji diferencovat, v čem a jak se pozice vyučujících změnila. Přeci jen školství nezůstalo nikdy zcela bez dozoru státu a jeho ústředních kurikulárních dokumentů. Dále pak bylo cítit jisté interpretační pnutí (s. 38), když byl svatováclavský mýtus označen před druhou světovou válkou za „nepřitažlivý“, ale zároveň už samotná existence svatováclavského výročí, slavného filmu z roku 1930 i význam tohoto „kultu“ v protektorátní politice dokládají jeho význam.

Vyloženě vytknout lze hodnocené práci snad jen několik drobností. Po formální stránce se textu vloudilo několik chyb jako např. zkratka „sv.“ v místě, kde by mělo být rozepsáno celé (s. 9), nebo pozůstatek „režimu úprav“ (s. 76 a dále). Z obsahové hlediska jsem postrádal snad jen v didaktické části připomínku reprintu Pekařovy učebnice, která se v nezměněném stavu objevila i s doporučením

ministerstva školství v roce 1990 a je tedy zajímavým svědkem dobového provozu. Za tematizaci by pak také stál i významný průzkum historického vědomí obyvatel ČR z roku 2013 (Šubrt-Vinopal, 2013), v němž se o sv. Václavovi na několika místech také hovoří. Mohl být dalším zajímavým zdrojem k autorčiným vývodům. V neposlední řadě pak práci chybí komplexnější metodologické zázemí, které by se projevilo soustavnější prací s teoretickou literaturou zkoumající vztah historické paměti, historického vědomí, didaktiky dějepisu a politiky paměti.

Na závěr nezbyvá než konstatovat, že diplomová práce (i přes pospané výtky) přináší velmi zajímavý a souhrnný exkurz do tématu sv. Václava po roce 1989 a zároveň ukazuje na produktivnost medievalismu jako hraničního metodologického přístupu mezi staršími a soudobými dějinami.

Doplňující otázky:

1. Lze po roce 1989 v jednotlivých fázích vývoje spatřovat v tématu sv. Václava mezi odbornou historiografií a „laickou“ (politickou či jinou) kulturou spíše synchronizaci nebo pnutí?
2. Existuje nějaké „jádro“ svatováclavského obrazu, které bychom mohli označit za „stálé“ či „neměnné“ napříč celým 20. stoletím a různými politickými interpretacemi?

Závěr: Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku *výborně*.

Starý Vestec, 28.8.2023

Mgr. Marek Fapšo, Ph.D.